

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet	Magyar Néprajz és Antropológia Intézet
1.4 Szakterület	Kultúratudományok
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Néprajz

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		LLD3223		Etnográfia VI. Etnobotanika			
2.2 Az előadásért felelős tanár neve				Dr. Péntek János akadémikus			
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve				dr. Czégényi Dóra, egyetemi adjunktus			
2.4 Tanulmányi év	III.	2.5 Félév	6.	2.6 Értékelés módja	Kollokvium (C)	2.7 Tantárgy típusa	A (alap-) Kö (kötelező)

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	36	melyből: 3.5 előadás	12	3.6 szeminárium/labor	24
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					16
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					24
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	64				
3.8 A félév össz-óraszám	100				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• -
4.2 Kompetenciabeli	• -

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> jelenlét (az előadásokon való részvétel) infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> jelenlét (a szemináriumokon való aktív részvétel) infrastruktúra (terem, tábla, laptop, vetítő)

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	C2.1: a természet- és társadalomtudományok közösen releváns és szakspecifikus alapismereteinek és az interdiszciplinaritás általános elveinek alkalmazása C2.2: szakspecifikus fogalmak és módszerek interdiszciplináris keretben való értelmezése C2.4: szociokulturális természetrajz fogalmának beható elemzése
Transzverzális kompetenciák	CT1: szakmai feladatok kijelölt határidőn belüli hatékony és felelősségteljes teljesítése / megvalósítása a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával és a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával CT2: csoporton belüli, illetve személyközi (interperszonális) kommunikációs készségek fejlesztése és a csoportmunka keretében felvállalható szerepek kialakítása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tantárgy célja alapismereteket oktatni. A kurzus kitékint az etno-ökológia, paleoetnobotanika (archeobotanika), etnogeobotanika és az etnomedicina területére. Ennek jegyében igyekszik röviden, ám a szükséges kulcspozíciók, elméletek, modellek bemutatásával és alkalmazhatóságával megismertetni a hallgatókat. Távlati célja, hogy az oktatás során szerzett ismereteket a hallgatók adott esetben – különösen a tanári szerep kapcsán kialakuló helyzetekben – hasznosítani tudják.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> az etnobotanika kutatástörténetének, módszertanának, terminológiájának áttekintése a jelenkori kutatások összefüggéseinek (kritikai és összehasonlító) áttekintése lehetséges kutatási témák fellelmezése, beazonosítása és módszertani megközelíthetőségének megvitatása

8. A tantárgy tartalma

8.1. Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1–2. Növények a népi tudásban Ember és környezet. Természetismeret, növényismeret. Tapasztalat, tudás, megnevezés. Népi tudás és tudományos ismeret viszonya. Ismereti szintek. Ismeret és környezet: a Kárpát-medence ökológiai viszonyai, az ökológiai viszonyok változása. Etnogeobotanika.</p> <p>3–5. Növények a népi kultúrában Növények a gyűjtőgető gazdálkodásban. Növények a termelő gazdálkodásban. Archaikus termesztett növények eredete, elterjedése, mozgási iránya. Dísnövények. A népi gyógyászat növényei. Növényi jelek, jelképek; hiedelmek.</p> <p>6. Növények a népi nyelvben A növénynevek eredet, időbeli rétegei. Mai rétegződés: tudományos, köznyelvi, népielvi rétegek. Fogalmi keret, rendszerezés. A népi ismeretek rendszertana: jelentés és jelölés. Az elnevezés jellege: metonimikus, metaforikus. Szófeldrajzi tagolódás a növénynevek használatában. Az erdélyi szófeldrajz néhány példája és tanulsága</p>	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés	A kijelölt olvasmányok elolvasása kötelező.
<p>Könyvészet Csapody Vera – Priszter Szaniszló: <i>Magyar növénynevek szótára</i>. Budapest, 1966. Gyulai Ferenc: <i>Archeobotanika</i>. A kultúrnövények története a Kárpát-medencében a régészeti-növényzeti vizsgálatok alapján. Jászóveg Műhely, Budapest, 2001. Holló László: <i>Népi növény- és kertkultúra</i>. (Kérdőív és gyűjtési útmutató.) Szentendre, 1979. Hoppál Mihály: Népi gyógyítás. In Dömötör Tekla (főszerk.), Hoppál Mihály (szerk.): <i>Folklór 3. Népszokás, néphit, népi vallásosság</i>. (Magyar Néprajz, VII.) Akadémiai, Budapest, 1990, 693–724. Markus, Michal: A Kárpát-medence etnobotanikai problémái. <i>Orvostörténeti Közlemények</i>, Supplementum 11–12. Medicina, Budapest, 1979, 113–123. Oláh Andor: <i>„Újhold, újkirály!” A magyar népi orvoslás életrajza</i>. Gondolat, Budapest, 1986. Péntek János: <i>Népi nevek, népi hagyományok</i>. Mentor, Marosvásárhely, 2003. Péntek János – Szabó T. Attila: <i>Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete</i>. Kriterion, Bukarest, 1985. Petrean Anamaria: <i>Studii etnobotanice în Munții Apuseni</i>. Napoca Star, Cluj, 2001. Pócs Éva: A népi gyógyítás és a néphit kutatásának határesetei. In Antal József – Buzinkay Géza (szerk.): <i>Népi gyógyítás Magyarországon. Orvostörténeti Közlemények</i>, Supplementum 11–12., Medicina, Budapest, 1979, 61–75. Priszter Szaniszló: <i>Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára</i>. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1998. Rác János: <i>Növénynevek enciklopédiája. Az elnevezések eredete, a növények kultúrtörténete és élettani hatása</i>. (A Magyar Nyelv Kézikönyvei, XIX.) Tinta, Budapest, 2010. Szabó László: Népi természetismeret. In Dömötör Tekla (főszerk.), Hoppál Mihály (szerk.): <i>Folklór 3. Népszokás, néphit, népi vallásosság</i>. (Magyar Néprajz, VII.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 725–742. Szabó T. Attila – Péntek János: <i>Ezerjófű. Etnobotanikai útmutató</i>. [Növekedvén nevelünk... sorozat 5. kötet/2. reprint kiadás] Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. [1. kiadás: 1976] Szabó T. Attila: A természettudományok és a néprajz határán. In <i>Népi ismereti dolgozatok</i>. Kriterion, Bukarest, 1976, 36–40. Szikszai Mária (szerk.): <i>A Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 10</i>. (A Kriza János Néprajzi Társaság 2000. évi, népi gyógyászati tematikájú vándorgyűlésének előadásai.) KJNT, Kolozsvár, 2002. Vörös Éva: <i>A magyar gyógynövények neveinek történeti-etimológiai szótára</i>. [A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai, 85.] Debrecen, 2008. Zakariás Erzsébet (szerk.): Növény és kultúra. In <i>Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 3</i>. KJNT, Kolozsvár, 1995, 27–80.</p>		
8.2. Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>1. A tudás és a tudomány alteritása – változékonyság, változatosság, másság –</p>	interpretatív megközelítés	segédeszköz: sokszorosított tervezet
<p>2. Etnobotanika: mainstream vagy underground? – szempontok, szemléletek, szándékok –</p>	<p>kiselőadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés</p>	segédeszköz: diasor, jegyzet (.pdf)
<p>3–4. Tudománytörténeti áttekintés^{1,2} – kutatók, kiadványok, nézetek –</p>		filmvetítés
<p>5. Itt(hon) és/vagy ott(hon)? – terep, tudás, tudomány; növényismereti gyűjtés –</p>		
<p>6. Európa és a kultúrnövények – esetelemzés: burgonya, kukorica, dohány és kávé –</p>		segédeszköz: diasor, jegyzet (.pdf)
<p>7. Változatos növényvilág – növények a népi tudásban és a népi kultúrában –</p>		
<p>8. Etnomedicina: az „andar sconte”-k vonzáskörében – korok, kórok, kontextusok –</p>		
<p>9. „És midőn fűnek-fának minden erejét kitanulták...” – boszorkányképzetetről és boszorkányperekről az etnobotanika tükrében –</p>		
<p>10. Önként kínáló ízes eledel... – etnomikológiai exkurzus –</p>		
<p>11. Cipellő, sarucska vagy pohár? – a népi növénynevekről –</p>		

12. Növények, emberek, kontextusok	Kollokvium (szóbeli vizsga).
<p>Könyvészet</p> <p>Albuquerque, Ulysses Paulino De – Hurrell, Julio Alberto: Ethnobotany: one concept and many interpretations. In Albuquerque, Ulysses Paulino de – Hanazaki, Natalia (eds.): <i>Recent Developments and Case Studies in Ethnobotany</i>. SBEE/NUPPEA, Recife, 2010, 87–99. http://www.academia.edu/1208900/Ethnobotany_one_concept_and_many_interpretations</p> <p>Balick, Michael J. – Cox, Paul Alan: <i>Plants, People and Culture – The Science of Ethnobotany</i>. (Scientific American Library, 60.) W. H. Freeman Publishers, New York, 1996.</p> <p>Bartha Sándor: Paradigmaváltás és módszertani forradalom a vegetáció vizsgálatában. <i>Magyar Tudomány</i> 110 (1). 2004. 12–26. http://www.matud.iif.hu/04jan/002.html</p> <p>Cotton, C. M. (ed.): <i>Ethnobotany: Principles and Applications</i>. John Wiley & Sons, London, 1996.</p> <p>Czégényi Dóra: Önként kínálkozó ízes eledel... A mikofiliától az etnomikológiáig. (Recenzió. Zsigmond Győző: <i>Népi gombászat a Székelyföldön</i>. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 2011. 320 p.) <i>Erdélyi Múzeum</i> LXXIV. 4. 215–219. http://eda.eme.ro/handle/10598/26332 vagy Uő: A mikofília jegyében. (Recenzió. Zsigmond Győző: <i>Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok</i>. LKG–PONT, Sepsiszentgyörgy–Budapest, 2009. 175 p.) <i>Moeszia. Erdélyi Gombász</i> V. 5–6. 97–100. http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia5-6.pdf</p> <p>Czégényi Dóra: Népi növénynevek (tematikus szócikk). In Bárdi N. (koord.): <i>Romániai Magyar Lexikon. Művelődéstörténet</i>. Transindex–Jakabffy Elemér Alapítvány, 2010–11–24. http://lexikon.adatbank.ro/tematikus/szocikk.php?id=43</p> <p>Davis, E. W.: Ethnobotany: An Old Practice, a New Discipline. In SCHULTES, Richard Evans – REIS, Siri von (eds.). <i>Ethnobotany Evolution of a Discipline</i>. Dioscorides Press, Portland, Oregon, 1995, 40–51.</p> <p>Gerique, Andrés: <i>An Introduction to Ethnoecology and Ethnobotany. Theory and Methods</i>. Integrative assessment and planning methods for sustainable agroforestry in humid and semiarid regions. Advanced Scientific Training – Loja, Ecuador. September 2006. http://www.utpl.edu.ec/summerschool/images/stories/presentaciones/ethnoecology.pdf</p> <p>Gilmore, Melvin R.: Importance of Ethnobotanical Investigation. <i>American Anthropologist</i> 34 (2). 1932, 320–327. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/aa.1932.34.2.02a00130/pdf</p> <p>Harsberger, John W.: The Purposes of Ethno-botany. <i>Botanical Gazette</i> 21. 146–154. vagy The Purposes of Ethno-Botany. <i>The American Antiquarian</i> 17 (2). 1869, 73–81.</p> <p>Hoffman Tamás: <i>Európai parasztok. Életmódjuk története I. A munka</i>. (Osiris Tankönyvek.) Osiris Kiadó, Budapest, 1998.</p> <p>Keszeg Vilmos – Czégényi Dóra: Korok, kórok, kontextusok. In Czégényi Dóra – Keszeg Vilmos (s.a.r.): <i>A beteg ember. Betegségek, betegek és gyógyítók</i>. (Ember és kontextusok, 4.) Mentor, Marosvásárhely, 2010, 423–434.</p> <p>Millot, Jacques: L'Ethnobotanique. In POIRIER, Jean (ed.). <i>Ethnologie Générale</i>. (Encyclopédie de la Pléiade, 24.) Editions Gallimard, Paris, 1968, 1740–1766.</p> <p>Papp Nóra: Etnobotanikai kutatások Erdélyben az 1960-as évektől napjainkig. In Barna Gábor – Kótyuk Erzsébet (szerk.): <i>A test és a lélek orvosi. Grynaeus Tamás emlékkönyv</i>. (Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár, 33.) Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged, 2013, 32–54. http://real.mtak.hu/115731/Grynaeus-small.pdf</p> <p>Powers, Stephen: Aboriginal Botany. <i>California Academy of Sciences</i> 5. 1875. 373–379. [Újraközzölve: <i>The Northern Californian Indians: A Reprinting of 19 Articles by Stephen Powers on California Indians Originally Published 1872–1877</i>. (Contributions of the University of California Archaeological Research Facility) 1975. 151–157. http://digitalassets.lib.berkeley.edu/anthpubs/ucb/text/arf025-016.pdf</p> <p>Robbins, Wilfred William – Harrington, John Peabody – Freire-Marreco, Barbara: <i>Ethnobotany of the Tewa Indians</i>. (Bureau of American Ethnology Bulletin, 55.) Smithsonian Institution, Washington, 1916. http://wolf.mind.net/swsbm/Ethnobotany/Tewa_Ethnobotany-1.pdf</p> <p>Schultes, Richard Evans – Reis, Siri von (eds.): <i>Ethnobotany: Evolution of a Discipline</i>. Chapman & Hall, London. / Dioscorides Press, Portland, Oregon, 1995. [Újabb kiadása: Timber Press, 2008.]</p> <p>Veilleux, Connie – King, Steven R.: An Introduction to Ethnobotany. In Morganstein, Linda (ed.): <i>Ethnobotany</i>. [é. n.] http://www.accessexcellence.org/RC/Ethnobotany/page2.php</p> <p>Zsigmond Győző: <i>Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok</i>. LKG – Pont Kiadó, Sepsiszentgyörgy–Budapest, 2009.</p> <p>Zsigmond Győző: Etnomikológia (tematikus szócikk). In Bárdi Nándor (koord.): <i>Romániai Magyar Lexikon. Művelődéstörténet</i>. Transindex – Jakabffy Elemér Alapítvány. 2010-10-05. http://lexikon.adatbank.ro/tematikus/szocikk.php?id=9</p> <p>Periodikák:</p> <p><i>Economic Botany</i> – http://www.bioone.org/loi/ebot</p> <p><i>Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine</i> (JEE) – www.ethnobiomed.com</p> <p><i>Journal of Ethnopharmacology</i> (JEP) – http://www.journals.elsevier.com/journal-of-ethnopharmacology/</p>	

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

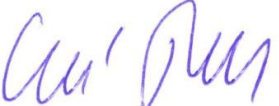
- a tantárgy tartalmilag összhangban van az érvényben lévő hazai tanrend tanegységeivel, valamint a nemzetközi felsőoktatási intézményekben oktatott (azonos vagy hasonló) tanegységekkel
- a tantárgy tartalma a nemzetközi és a magyar etnobotanikai szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz
- mind az előadásért, mind a szemináriumért felelős egyetemi oktató a tudományterület szakembereként tartódik számon (l. tudományos cím, publikációs lista, hazai és nemzetközi konferenciaszereplés)

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben	
10.4 Előadás	<ul style="list-style-type: none"> o az előadások alkalmával elhangzottak, illetve megbeszéltek alapos ismerete; o a kötelező szakirodalom részletes ismerete; o az ajánlott irodalom áttekintése; o a félév során megbeszélte témakörökről alkotott saját vélemény kinyilvánítása és argumentálása 	Kollokvium.	50%	100%

10.5 Szeminárium	<ul style="list-style-type: none"> • aktív jelenlét • munkavégzés, magatartás • önállóság • együttműködés • hatékonyság 	<ul style="list-style-type: none"> • egy kiselőadás kiemelt főreferensként • három egyéni feladat teljesítése 	50%	
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei <ul style="list-style-type: none"> • a terminológia ismerete, adekvát használata • a szakirodalomban való tájékozódás Szervezési részletek, kivételes helyzetek kezelése <p>A vizsgára való jelentkezés előfeltétele: az előadások és a szemináriumok látogatása, valamint a kijelölt szemináriumi feladatok határidőre való teljesítése.</p> <p>A háromnál többször, igazolatlanul hiányzó hallgatónak (mintegy pótlásként) külön kijelölt feladatokat kell teljesíteniük.</p> <p>A csalás (pl: plagizálás, puskázás) a vizsgáról való azonnali kizárást, a naplóba pedig az 1 (egyed) érdemjegy bevezetését eredményezi.</p>				

Data completării Kitöltés dátuma	Semnătura titularului de curs Előadás felelősenek aláírása	Semnătura titularului de seminar Szeminárium felelősenek aláírása
2019.03.11.	 Dr. PÉNTEK János akadémikus	 CZÉGÉNYI Dóra egyetemi adjunktus, Ph.D.

Data avizării în departament Intézeti jóváhagyás dátuma	Semnătura Directorului de Departament Intézetiigazgató aláírása
2019.03.14.	 SZABÓ Á. Tőhötöm egyetemi adjunktus, Ph.D.

Data avizării la Decanat Dékáni jóváhagyás dátuma	Semnătura Prodecanului responsabil Felelős dékánhelyettes aláírása	Ştampila facultăţii Egyetem pecsétje